

Musik C

Undervisningsvejledning

Vejledningen indeholder uddybende og forklarende kommentarer til læreplanens enkelte punkter. Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

1. Fagets rolle

Musikfagets rolle er at skabe sammenhæng mellem: musikalsk praksis og teoretisk forståelse, musikalsk fortid og nutid, lokale og globale udtryksformer, samt musikalsk stil og originalitet. Musikfaget er igennem den kreative, innovative proces og musikalske udfoldelse både identitetsudviklende og kulturskabende, og faget udfordrer og udvikler elevernes musikalske univers. Faget udvikler elevernes evne til: samarbejde, disciplin, lysten til at performe og til at se nye muligheder. Igennem den skabende proces og musikalske udfoldelse spiller musikfaget en væsentlig rolle for uddannelsesmiljøet.

Musik er en universel, kulturel udtryksform. Den er struktureret lyd, organiseret af mennesker og betydningsbærende. Denne definition åbner for en beskæftigelse på undervisningsniveau – musik som et gymnasiefag - idet musikken kan gøres til genstand for analyse i relation til naturvidenskabelige, humanistiske og samfundsvidenskabelige tilgange, samt til fremførelse som resultat af en performativ proces. Men faget kan også i sin egen faglighed vise flerfaglige perspektiver.

Musikfaget er baseret på, at eleverne opnår en samlet forståelse af fagets discipliner: de musikteoretiske, de udøvende, de æstetiske, de historiske, de samfundsmæssige. Særkendet for musik som kunstnerisk fag er, at studiekompetencen opnås i forståelsen af samspillet mellem det udøvende og det teoretiske.

Musikfaget balancerer mellem et liv som alment gymnasiefag og som kunstfag. Faget indgår på lige fod med den øvrige fagrække, og dog har det nogle egenskaber, som adskiller det fra andre fag. Faget indgår i skolens synlige liv mere aktivt end mange andre fag, og elevernes musikbeskæftigelse i timerne afstedkommer med jævne mellemrum fremførelser for resten af skolen i forskellige sammenhænge - koncertbegivenheder, morgensamlinger, musicals m.m.

Musikfaget i gymnasiet består grundlæggende af en praktisk (musikudøvelse) og en teoretisk (musikkundskab) side, som til stadighed supplerer hinanden. Læreplanen er opbygget omkring disse to grund søjler i faget med hensyn til den daglige beskæftigelse med kernestoffet og det supplerende stof.

2 Fagets formål

Viden og færdigheder

Eleverne skal have faglige redskaber i form af viden og færdigheder, så de kan udtrykke sig om og i musik, og så de har forudsætninger for at beskæftige sig med musik som lyttere og som udøvende.

Beskæftigelsen med musikken i en gymnasiefaglig sammenhæng indebærer analyse, fortolkning, diskussion og erkendelse set i et musikalsk og almendannende perspektiv, men også anvisninger på og oplæring i generelle studiekompetencer, som kan anvendes bredt i den gymnasiale uddannelse og senere hen.

Lærings- og arbejdskompetencer

Eleverne skal, i et perspektiv, der omfatter fortsat musikalsk udvikling, kunne arbejde med musik og musikrelaterede forhold og med musikalske parametre, musiklære, hørelære og musikteori i praksis. I tilknytninger hertil skal eleverne have musikalsk kunnen og musikalsk bevidsthed.

I musikkundskab skal eleverne anvende fagets redskaber og terminologi på såvel deres egen musik som musik, de ikke af sig selv ville stifte bekendtskab med. Undervisningen skal således kvalificere elevernes daglige musikinteresse og -forbrug og udvide deres musikalske horisont, samt se musik i et flerfagligt perspektiv. Læreplanen angiver en række hovedområder for musikbeskæftigelsen og inddrager kunstmusik og populærmusik, grønlandsk og udenlandsk musik, gammel og helt moderne musik. Erkendelse og forståelse af musikkens form og indhold kan etableres på mange planer og med forskelligt udgangspunkt.

Personlige og sociale kompetencer

Ved musikudøvelse skal eleverne kunne udvise en sådan samarbejdsevne at det giver dem mulighed for at opleve musikalsk fællesskab.

I musikudøvelse er det hensigten, at eleverne skal introduceres til deres egen stemmes muligheder i en musikalsk sammenhæng, samtidig med at de også anvises basal teknik på rytme-, bas- og akkordinstrumenter, så det vil blive muligt mod slutningen af forløbet at kunne spille og synge sammen i mindre eller større grupper. Ud over en glæde ved at arbejde med musikken og til slut opføre den, bidrager musikudøvelsen også til væsentlige samarbejdskompetencer, som eleven kan anvende i andre sammenhænge – den gensidige respekt, den slidsomme gentagelse, kompromis, musikalske valg, lytte til hinanden, hjælpe hinanden, samarbejde m.m.

Kulturelle og samfundsmæssige kompetencer

Eleverne skal kunne inddrage historiske, samfundsmæssige og kulturelle perspektiver i musikfaglige sammenhænge og herved skabe en del af grundlaget for deres selv- og omverdensforståelse.

3. Læringsmål og indhold

3.1. Læringsmål

Eleverne skal kunne:

Musikkundskab (-teori og -historie)

- a) *identificere musikalske parametre i forskellige stilarter og genrer i grønlandsk musik og i vestlig kunst- og populærmusik*

- b) *demonstrere forståelse af musik i en historisk, samfundsmæssig og kulturel sammenhæng med anvendelse af grundlæggende begreber og metoder fra musklære, hørelære og musikteori*
- c) *anvende fagets terminologi i en diskussion af musik fra hjemlige og fremmede kulturer*
- d) *indgå i og redegøre for et musikemne*
- e) *orientere sig i en enkel, grafisk gengivelse af klingende musik*
- f) *opsøge og anvende fagrelevant kildemateriale fra trykte og virtuelle medier*

Musikkundskab (-teori og -historie)

Målet er, at eleverne opnår et elementært kendskab til forskellige genrer og stilarter samt forstår, hvilken tradition, kultur og tid de er en del af, og at eleverne kan videreformidle dette kendskab og den forståelse.

I læreplanen anvendes bl.a. udtrykkene ”*identificere*”, ”*demonstrere forståelse*” og ”*diskussion*” for at signalere, at det er et grundlæggende niveau, der sigtes imod. Eleverne skal efter den afsluttede undervisning kunne omgås den klingende musik med brug af de mest gængse fagtermer i beskrivelsen af det hørte. De skal også i nogen grad kunne argumentere for det hørte, men det vil ikke være forventeligt, at det er forankret i en tilbundsgående teoretisk forståelse. Noget vil være oplevelsesorienteret, noget vil være vidensbaseret og noget vil være dokumenterbart ud fra en enkel, grafisk gengivelse. Overordnet kan man sige at C-niveauet repræsenterer den auditive tilgang kombineret med forståelse og anvendelse af grundlæggende musklærebegreber.

orientere sig i en enkel, grafisk gengivelse af klingende musik

Det er ikke forventeligt, dog heller ikke udelukket, at eleverne på C-niveau skal kunne analysere ud fra et nodebillede, men de bør dog mere overordnet kende til helt almindelig notation, gentagelsestegn, volter og becifringstegn. Hovedsigtet er, at det visuelle forenes med det auditive, så man ved hvad man taler om og hvor man er i det musikalske forløb. Her kan man i starten anvende noder med tekst. En indfaldsvinkel er også at anvende forskellige former for grafisk fremstilling som visuel støtte til at fastholde det hørte. En udmærket metode til at tilvejebringe en fælles reference til det klingende forløb er at lave en tidslinje, hvorpå de musikalske begivenheder noteres.

Man kan eksempelvis sætte yderligere iagttagelser på begivenheds- eller tidslinjen ved at vise grafisk, hvad der sker. Store udsving aftegnes med kraftige søjler, mindre mere beskedent etc. Det kan give nogle grafiske partiturer, som tjener det formål at aftegne det oplevede, men det kan også være en mellemform på vejen til at følge med i komponistens partitur, hvor musikken jo også aftegnes grafisk, men blot teknisk mere specificeret. At have lyttet til fx Beethovens 5. symfoni - 1. sats i en grafisk gengivelse vil være en god anledning til også at vise, hvordan den professionelle komponist og dirigent arbejder med et deltagerigt orkesterpartitur.

En mulighed er også at kombinere lyd og billede via computerprogrammer som fx Audacity, hvor det hørte og det visuelle kan kombineres til mindste detalje.

Musikudøvelse (sang og sammenspil)

Eleverne skal kunne:

- a) *synges og spille en- og flerstemmige sange og satser inden for et grønlandsk og internationalt repertoire*
- b) *spille enkle figurer på et akkord-, et rytme- og et basinstrument*
- c) *anvende elementær hørelære i forbindelse med sang og spil*

d) samarbejde om indstudering og fremførelse af et musikalsk arrangement for et publikum

Målet efter den afsluttede sang- og instrumentalundervisning er, at eleverne skal kunne indgå i en musikalsk sammenhæng med brug af sangstemmen og/eller instrumenter som bas, trommer og keyboard på et niveau, som kan tåle en offentlig fremførelse. De skal kunne demonstrere grundlæggende instrumentale og vokale færdigheder som udtryk for lydhørhed og musikalitet. Noget højt teknisk niveau er ikke forventeligt, men som samlet præstation kan gruppen eller holdet nå langt.

3.2. Kernestof

Kernestoffet er følgende:

I musikkundskab (-teori og -historie)

- a) grundlæggende musiklære og hørelære*
- b) musikalske parametre via vestlig og grønlandsk kunst-, populær- og folkemusik samt ikke-vestlig musik*
- c) musikhistoriske og musikkulturelle forhold inden for grønlandsk musik og vestlig kunst- og populærmusik*
- d) et særligt studeret musikemne*
- e) enkle, korte tekster med relation til den udvalgte musik.*

I musikudøvelse (sang og sammenspil)

- a) musikudøvelse med brug af krop, stemme og instrumenter*
- b) et varieret udvalg af en- og flerstemmige vokal- og/eller instrumentalsatser fra ind- og udland*
- c) grundlæggende stemmedannelse og basal teknik på rytme-, bas- og akkordinstrumenter*
- d) indstudering og fremførelse af et musikstykke*

Da læreplanen flere gange og på alle niveauer omtaler begreber som musikalske parametre, musiklære/ musikteori, hørelære og skal indholdet af disse hermed præsenteres

- **Musikalske parametre:** omfatter en typologisering af musikkens bestanddele i det musikalske udtryk dvs. tonehøjde (melodi), samklang (harmoni), varighed (rytme, tid, tempo), styrke (dynamik, volumen), klang (sound, timbre), struktur (form), stil (genre)
- **Musikteori/musiklære:** nodelære, rytmelære, instrumentlære, akkordlære, formlære, melodilære, tonearter/kvintcirklen, fagterminologi
- **Anvendt hørelære:** den udførte del af musiklæren og træning heri

Det kan anbefales, at eleverne så tidligt som muligt forstår, at musik har sit helt eget sprog og at der med til kvalificeringen af lytningen, udøvelsen og oplevelsen hører en bevidstgørelse om dette sprog. Der er således en god idé hele tiden at kombinere musiklære med hørelære, så eleverne forstår sammenhængen mellem den grafiske afbildning, den teoretiske forståelse og den klingende lyd. ...intervaller på node, kombineret med eftersyngning af og lytning til intervaller, rytmer på noder kombineret med elevproducerede og frembragte klappe- eller instrumentgrooves.

De nævnte faglige begreber vil eleverne stifte bekendtskab med og kunne anvende i deres arbejde med den klingende og nedskrevne musik. Begreberne er ikke et mål i sig selv, men det teorigrundlag, der sætter eleverne i stand til at kvalificere sig som lyttere og udøvere. Det er også den teori, der kan åbne for en perspektiverende beskæftigelse med musik som en del af en kulturkreds, en historisk periode, et samfund, et kunstnerisk udtryk og dermed samarbejde på tværs med andre gymnasiefag inden for samfundsfag, humaniora og andre kunstneriske fag. Det enkelte musikstykke skal ikke nødvendigvis gøres til genstand for en fuldstændig analyse, men man kan fokusere på aspekter som

- formale træk og stilhistorie (sonateform, rondo, blues, AABA-former, ostinatformer)
- kulturelle og historiske træk (betydning og placering i samtiden)
- sociale træk (musikkens hvem, hvad og hvor?)

I læreplanen er angivet en række områder, som undervisningen skal beskæftige sig med, som det musikalske kernestof inden for musikkundskab.

Der er ikke fastlagt kanoniske krav om, hvad og hvor meget eleverne skal kunne indenfor de to områder, for det afgøres i høj grad af det musikalske materiale, man arbejder med.

Det er ikke meningen, at der med denne formulering skal lægges en meget skarp værk-, stil- og genremæssig definition ind i hvert område. Man kan forestille sig musikalske genrer sat op over for hinanden i diskussionsøjemed og hvor samtalen bidrager til en opkvalificering af den musikfaglige sprogbrug. Der kan være musikstykker, som er velegnede til en nærmere analyse/beskrivelse, hvor begreber fra musik- og horelære bringes i anvendelse som middel til en større indsigt, forståelse og oplevelse. Det kan være numre, hvor sammenhæng mellem tekst og musik står centralt, eller hvor en belysning af musikkens funktion er det vigtigste.

Begrebet analyse skal ses i forhold til et C-niveau, hvor der oftest er tale om beskrivelse. Alt afhængig af undervisningens indhold og vægtning kan følgende tjene som forslag til et musikalsk analyseindhold:

Generelt indtryk af helheden med henblik på

- Forholdet tekst/musik (ved vokalmusik)
- Stiltræk
- Stemning/udtryk/dynamiske udsving
- Instrumentation, vokal
- Tempo, varighed
- Taktart
- Toneart, dur/mol
- Harmonik, mange/få akkorder, enkelt-kompliceret
- Melodik, stort/lille melodiomfang
- Form, struktur

I de følgende afsnit forsøges en indkredsning af de genrer og stilarter, der omtales som fagets kernestof.

Vestlig og grønlandsk kunstmusik

Stoffet er omfattende og udgør den klassiske, europæiske musik fra den tidlige enstemmige sang over barok, klassik, romantik og 1900-tallets modernisme til vor tids kompositionsmusik. Den grønlandske kunstmusik tager hovedsageligt udgangspunkt i kirkemusikalske traditioner.

Vestlig og grønlandsk populærmusik

Populærmusikken har sin rod i en anglo-amerikansk tradition, der omfatter såvel afroamerikanske, folkelige musikformer (worksongs, blues, gospel, jazz, soul, funk, hip hop), såvel som vestlige, folkelige musikformer (operette, musical, minstrel shows, Tin Pan Alley, hillbilly, country and western, rock´n´roll, pop). Selv om den store globale fusion finder sted med ungdomsoprøret i 1960'erne, så vil en beskæftigelse med nutidens populærmusikgenrer kunne bringe eleverne til en perspektivering af deres egen musikinteresse i forhold til de musikalske rødder.

Den grønlandske populærmusik spænder fra vaigat-musik, beatmusik, den politiske rock-musik fra 1970'erne og den nyere mere kommercielt betonedede musik.

Ikke-vestlig musik

Musik er en universelt forekommende kulturel udtryksform, ikke et universelt sprog. Det fælles er at musik er struktureret lyd, organiseret af mennesker og betydningsbærende, men løsningerne er forskellige. Den musikalske verden er igennem de sidste 10 år vokset betydeligt i udbredelse og tilgængelighed. Verdensmusikken lanceres globalt på de store kommercielle, mediebarne tv - stationer. Samtidig har betydelige populationsbevægelser bragt ikke-vestlig musik tættere på, dels via indvandring, dels fordi mange rejser mere og oplever musikalske traditioner i fx Cuba, Afrika, Indien, Bali, Tyrkiet og Vietnam. Det er tanken at eleverne bør møde musik fra ikke-europæiske musikkulturer og sætte den i forhold til deres egen musikinteresse og -kultur, så deres musikalske forståelse af omverdenen øges med henblik på respekt for andre kulturelle udtryksformer.

Grønlandsk musik

Området dækker kunst- og populærmusik samt folkemusik gennem tiderne. Meget af det er indspillet, genudgivet og samlet i antologier. Når læreplanen særligt nævner grønlandsk musik er det bl.a. fordi dele af den grønlandske musik er under pres af især amerikansk og engelsk musik, som medierne bringer døgnet rundt. Eleverne kender nok en del til grønlandsk pop- og rockmusik fra nyeste tid, men deres kendskab til fx trommesang, traditionel kirkesang og vaigat-musik er begrænset. Det hører med til den musikalske almindelse også at stifte bekendtskab med grønlandske komponister og musikere, historiske som nutidige, samt forstå hvilke musikalske traditioner og miljøer de udspringer af.

Folkemusik

Folkemusik, eller ”traditionel musik”, er produkt af en musikalsk tradition, der bygger på en gehørmæssig overlevering. Folkemusikken har historisk set været de upriviligerede ”almindelige” menneskers musik. Førhen har den grønlandske trommesang været tæt knyttet til en brugssammenhæng i hverdagssituationer og til fest, til religiøse sammenhænge, for at skabe fællesskabsfølelse eller til at udtrykke en persons eller en gruppes følelser. Den grønlandske folkemusik – kalattuut – er en levende musik med en lang tradition. I undervisningen vil det være oplagt at forsøge at skabe kontakt til lokale traditionsbærere af hhv. trommesang og kalattuut.

”Enkle, korte tekster med relation til den udvalgte musik.”

I forbindelse med alle de nævnte områder kommer tekstlæsningen ind som et værdifuldt supplement - ikke som et mål i sig selv.

Tekstlæsning rummer meget forskelligt: oversigt over en historisk periode, biografiske artikler, pladeomtaler og anmeldelser, lanceringen af en ny kunstner/komponist, artikler om musikoplevelse, læserbreve og kronikker. Skønlitteratur kan også inddrages. Det er vigtigt, at eleverne ikke alene præsenteres for tekster fra lærebøger skrevet til gymnasiet, men at de også læser tekster om musik fra det daglige liv, og at læreren er opmærksom på de pædagogiske muligheder heri. Det må også anbefales at inddrage billeder som middel til at skabe historisk bevidsthed hos eleverne. Billeder af komponister, kunstnere, grupper, fans, publikum, koncertsale, operahuse, slotte, parker, beklædning etc. kan virke meget befordrende for elevernes forståelse af fx en tidsperiode. Film- og tv-mediet kan som levende lyd-billeddokumentarisk materiale supplere tekstlæsningen.

Det er et mål at eleverne forstår at skelne kvalitativt imellem det meget omfattende materiale, der er tilgængeligt om musik. En fælde udgør de mange fanbaserede hjemmesider om et utal af pop- og rockgrupper.

Musikudøvelse

I musikudøvelse indgår stemmetræning/stemmeopvarmning og den enstemmige sang indtager en central plads i musikudøvelsen på C-niveau. Det er lærerens opgave at sammensætte et repertoire af enstemmige sange, så eleverne stifter bekendtskab med både den grønlandske sangskat - nye som ældre sange, viser og salmer - samt udenlandske sange inden for både den rytmiske musik og folkemusikken. Ligeledes bør holdet arbejde med flerstemmighed af både hjemlige og udenlandske satser med eller uden instrumentalt akkompagnement. Indstuderingsarbejdet kan sigte imod en fremførelse for eller med andre.

I forbindelse med vokalundervisningen må læreren ved hjælp af øvelser bevidstgøre eleverne om stemmebrug i teori og praksis.

Eleverne skal i løbet af året fx i forbindelse med et par ”rotationstimer” instrueres i enkle figurer på *rytme- bas- og akkordinstrumenter*. Instruksen kan med fordel knyttes sammen med indlæring af noder og rytmer, således at der opleves en flydende overgang mellem teori og sammenspil. Egentlig instrumentalundervisning er der ikke tale om, men dog så meget instruktion, at eleven selv kan arbejde videre. SDS-øvelser bør inddrages som støtte for kropskoordineringen, rytme- og grooveforståelsen og kan ligeledes anvendes ved indlæring af rytmenoder. SDS-øvelser kan også kvalificere til at arbejde med trommesæt og percussioninstrumenter.

3.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde læringsmålene alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof udvælges, så det perspektiverer kernestoffet ved hjælp af bl.a. teknologiske, mediemæssige, kulturelle, samfundsmæssige samt psykologiske aspekter.

Når det i læreplanen angives, at det ikke er tilstrækkeligt at beskæftige sig med fagets kernestof, men at kernestoffet også skal *perspektiveres ved hjælp af bl.a. teknologiske, mediemæssige, kulturelle, samfundsmæssige samt psykologiske aspekter*. betyder det i musikfaget, at en gammel pædagogisk-faglig praksis i faget nu får en forpligtende formulering. I musik betyder det, at den værktøjerne og den musikanalytiske beskæftigelse i snæver forstand, skal bredes ud og perspektiveres. Dette forhold er en del af fagets identitet og de fleste af fagets lærebøger og musikhistoriske fremstillinger har allerede dette perspektiv beskrevet som en naturlig del af

”studiet”, hvad enten det gælder den klassiske musik, det populærmusikalske område eller den ikke-vestlige musik.

Når man eksempelvis lytter til og beskæftiger sig med Mozarts Eine kleine Nachtmusik, så vil perspektivet være flerstrengt. Den borgerlige musikkulturs fremkomst og selvforståelse er ét perspektiv – herved kan desuden ”Kenner und Liebhaber” forholdet problematiseres. Et andet perspektiv kunne være at forholde sig til, hvordan det så ser ud i dag, for hvordan og hvor formidles den klassiske musik i det 21. århundrede?

Når man lytter til og beskæftiger sig med et nummer af Pink Floyd vil perspektivet være en række spørgsmål til mulig besvarelse. Det oprør, der lå i musikken og i adfærden hos musikerne og publikum i sidste halvdel af d.20.århundrede, hvor er det blevet af? Hvordan agerer publikum og medier i forhold til samtidens populærmusik?

Hvad betyder det for popindustrien, at internettet har gjort det muligt at bryde den kommercielle cirkel og lægge musik ud som alles ejendom? Hvem har ophavsret og blot almindelig ret til musikken?

Perspektiverne er mange og skal forbinde det interne med det eksterne, det aktuelle med det historiske, det nationale med det globale osv. Arbejdet med det supplerende stof skal problematisere, stille spørgsmål, perspektivere og evt. skabe sammenhænge for eleverne. Det er samtidig beskæftigelsen med det supplerende stof, der kan medtænke en række af uddannelsens øvrige fag.

4. Undervisningens tilrettelæggelse

4.1. Didaktiske principper

Undervisningen skal tage udgangspunkt i elevernes faglige niveau, viden og kulturelle baggrund.

Læreren skal ved opstarten af et nyt forløb ved undervisningens begyndelse tage udgangspunkt i elevernes faglige forudsætninger og niveau. Dette betyder i praksis, at læreren ikke skal tilrettelægge undervisningen på et for højt fagligt niveau i forhold til eleverne eller ud fra antagelser om et fagligt niveau hos eleverne, som læreren evt. kender fra andre gymnasier, fx fra gymnasier i Danmark. Læreren skal altså først danne sig et indtryk af klassens elever og deres faglige styrker og svagheder og derefter tilrettelægge det faglige niveau i undervisningen. Det skal her påpeges, at dette gør sig gældende ved undervisningens begyndelse, ved undervisningens afslutning før eksamen skal eleverne selvfølgelig opfylde de eksplicite krav i fagets læringsmål.

Ligeledes skal læreren være bevidst om at den enkelte klasse meget sjældent har en fællesnævner for fagligt niveau, især ikke ved undervisningens begyndelse ved skoleårets start. Problemet med fagligt og niveaumæssigt set uhomogene klasser, kan løse ved at inddrage undervisningsdifferentiering i undervisningen (evt. dybdifferentiering i gruppearbejdet, hvor de stærke elever får mere komplekse materialer eller mere stof, end de svage og breddedifferentiering i klasseundervisningen, hvor de svage elever fra læreren får gentaget de faglige pointer en ekstra gang).

Se endvidere om kulturbaseret undervisning, læringsdialog og elevernes interesser og ønsker i det nedenstående.

Undervisningen tilrettelægges, så den i videst muligt omfang har karakter af en læringsdialog mellem lærer og elever.

Undervisning må aldrig blive envejskommunikation. Begrebet ”læringsdialog” indgår i en undervisningsform, hvor læreren indgår i en ligeværdig dialog og debat med eleverne og tage

elevernes svar og holdninger alvorligt, samtidig med at denne udfordrer deres vante forestillinger for at skabe refleksion og indsigt hos eleverne. En læringsdialogen kan også tage form af ”modellering”, hvor læreren, som ”kognitiv rollemodel ” forsøger at anskueliggøre en faglig tankemåde eller begrebsdannelse. Dette kan fx gøres ved at læreren stiller faglige spørgsmål i en systematisk og taxonomisk rækkefølge for at demonstrere en faglig argumentationsopbygning for eleverne, så eleverne selv opnår evnen til analytisk og reflektiv tænkning. En læringsdialog kan også være en faglig samtale, hvor læreren ved hjælp af åbne men bevidst valgte spørgsmål forsøger at lade eleverne sætte tanker og ord på deres egne erfaringer og ubevidste viden, ligesom faglige diskussioner imellem eleverne indbyrdes selvfølgelig også er læringsdialoger. Læringsdialogen kan også indgå i en anden form for ”modellering”, adfærdsmodellering, hvor læreren i praksis og igennem sin egen fremfærd i klassen demonstrerer hvorledes han eller hun ønsker eleverne skal agere, således at de kan blive tolerante, fordomsfri men kritisk tænkende menneske, der kan deltage i samfundets demokratiske processer og dets øvrige interkulturelle sammenhænge. Grundlæggende set kan ”læringsdialogen” kun trives i et trygt og inspirerende studiemiljø, præget af respekt og tolerance for klassens gymnasiale subkultur og den enkeltes kulturelle og sociale baggrund.

Undervisningen tilrettelægges, så der veksles mellem forskellige undervisningsformer.

Variation i arbejdsformerne er et ufravigeligt krav til god undervisning. At ”alle elever ikke lærer ens” er en veldokumenteret antagelse i den pædagogiske forskning. Dette betyder også at kun en vekslende organisering af arbejdsformerne i undervisningen gør det muligt at tilgodese elevernes forskellige læringsstile. Valget af arbejdsformer skal derfor bygge på principper om variation og progression i alle henseender, således at man opnår en vekslende organisering, herunder klasseundervisning, individuelt arbejde, par- og gruppearbejde

Undervisningen skal endvidere tilrettelægges, så eleverne gradvist trænes i mere selvstændige arbejdsformer: Fra lærerstyring og klasseundervisning til en højere grad af elevstyring både med hensyn til tilegnelse og formidling af stoffet. Eksempel på en elevstyret organisering kan fx være projektlignende arbejdsformer, hvor eleverne i en kortere eller længerevarende periode individuelt eller i grupper er ansvarlige for afgrænsning af en problemstilling, supplerende informationssøgning og formidling af stoffet til klassen. Sidstnævnte er et eksempel på den ønskede progression i undervisningen, hvor det studieforberedende aspekt styrkes.

Undervisningen tilrettelægges, så elevernes interesser og behov tilgodeses, så eleverne får mulighed for at opleve faget som spændende, relevant og vedkommende.

Formuleringen tager udgangspunkt i det didaktiske spændingsfelt mellem fagets eksplicite læringsmål og kernefaglighed på den ene side og elevernes ønsker og interesser på den anden side. Opfyldelsen af fagets faglige mål er selvfølgelig et ufravigeligt krav til undervisningen, men dette må ikke betyde, at eleverne udelukkes for elevindflydelse på emnevalg, materialevalg og arbejdsformer, så der opstår en naturlig vekselvirkning mellem faglighed og elevernes ønsker og interesser. På denne måde styrkes grundlaget for elevernes faglige udvikling samtidigt med, at man bruger elevernes kendte erfaringsverden som udgangspunkt for genereringen af ny viden og erfaring, således at faget opleves som spændende, relevant og vedkommende for eleverne.

Undervisningen tilrettelægges, så der både er faglig progression i de enkelte forløb og temaer såvel som progression i udvikling af fagsprog og terminologi, så eleven gradvist opøves i mere selvstændige arbejdsformer og kompleks tænkning.

Læring kan opfattes som en progressiv og akkumulativ læringsproces, hvor det enkelte faglige begreb i undervisningen bygges ovenpå det foregående og danner en form for syntese med dette, hvorved der opstår en akkumuleret begrebsdannelse hos eleven. Dette betyder derfor, at undervisningen skal tilrettelægges med både en gradvis taksonomisk progression i de enkelte forløb og temaer såvel som med en systematisk og logisk progression i udvikling af terminologi og fagsprog, ikke mindst af hensyn til svage elever, eller elever, der har undervisningsproget, som et andetsprog. Dette betyder altså, at man bør undgå den værste ad hoc-undervisning, hvor fagbegreber og termer flyver rundt i klassen i flæng. Det er ofte den langsomme men tydelige, systematiske og faglogiske rækkefølge i præsentationen af terminologi og fagsprog, der gør det muligt for de svage eller sprogligt svagtstillede elever, at forstå selv avancerede og kompleks fagbegreber.

Undervisningen tilrettelægges, så der i videst muligt omfang perspektiveres til det omgivende samfund.

Formuleringen har baggrund i tankerne om kulturbaseret undervisning, der i al sin enkelthed betyder, at undervisningen tager sit udgangspunkt i den sociale og samfundsmæssige kontekst, hvori læringen foregår og eleven befinder sig. Dette betyder i praksis, at læreren i sin undervisning i så høj grad som muligt inddrager elevernes forudsætninger og sociale og kulturelle baggrund, og perspektiverer sin undervisning til denne (kontekstualisering), så undervisningen opleves som relevant for eleverne. På denne måde styrkes grundlaget for elevernes faglige udvikling samtidigt med, at man bruger elevernes kendte erfaringsverden som udgangspunkt for genereringen af ny viden og erfaring.

Der lægges vægt på, at eleverne præsenteres for fagets discipliner som en helhed, således at de oplever en sammenhæng og vekselvirkning mellem det udøvende og det kundskabsmæssige. Både i forbindelse med musikudøvelse og musikkundskab skal det sungne og spillede og det hørte gøres til genstand for samtale, analyse og diskussion. I denne kombineret praktiske og teoretiske læreproces kvalificeres musikoplevelsen gennem beskæftigelsen med fagets terminologi og metoder.

Musikundervisningen beskæftiger sig med følgende niveauer i læreprocessen: perception (lytning, oplevelse), reproduktion (udførelse af eksisterende kompositioner), imitation (eftergørelse), produktion (komposition, kreativitet, innovation, improvisation), interpretation (fortolkning) og refleksion (perspektivering), som udgør en taksonomisk læringsproces, hvori både induktive og deduktive principper indgår.

De elever, der begynder i 1. GU i gymnasiet, har meget forskellige forudsætninger for at lytte til og udøve musik. Et fælles træk for dem og for så mange andre unge er et meget stor musikforbrug i dagligdagen, typisk inden for populærmusikken. Det betyder, at eleverne på den ene side bærer rundt på en stor fond af ”tavs, musikalsk viden” og på den anden side har lyst til at komme videre med deres musikinteresse som lyttere og udøvere.

4.2. Arbejdsformer

Undervisningen organiseres, så fagets praktiske, instrumentale/vokale og teoretiske metoder og færdigheder præsenteres og indarbejdes ved lytning og udførelse. Arbejdsformerne veksler mellem klasseundervisning, gruppearbejde, fremlæggelser og opførelser i klassen eller for et større publikum. Undervisningen fordeler sig ligeligt mellem musikkundskab og musikudøvelse.

Undervisningen tilrettelægges så der tages hensyn til forskellige elevtyper, deres læringsstile og behov. Både elever med undervisnings sproget som førstesprog og som andetsprog skal tilgodeses.

Med henblik på at bevidstgøre eleverne om de musikalske parametre, arbejdes der i musikkundskab med analyser, intensiv lytning, oplæg og diskussioner i forhold til kernestoffet. Denne samlede beskæftigelse danner baggrund for, at elever og lærer i samarbejde skal arbejde fokuseret med mindst ét musikemne.

I musikudøvelse arbejdes der fra den instruktive, imiterende, lærerstyrede undervisning imod musikalsk selvstændiggørelse og samarbejde. Det tilstræbes, at der i den enkelte musiktime veksles mellem praktisk og teoretisk arbejde og mellem forskellige arbejdsformer. Som led i undervisningen arbejdes der i musikudøvelse frem mod en koncertbegivenhed. Den efterfølgende refleksion danner grundlag for fortsat musikalsk udvikling.

Musikundervisningen skal etablere kontakt til det øvrige musikliv.

Musikkundskab

Musikundervisningen på C-niveau falder typisk i et grundforløb og et projektforsløb. I grundforløbet arbejdes der i musikkundskab med *analyser, oplæg og diskussioner*, hvor de i projektforsløbet fordyber sig i et eller højst to *særligt studerede musikemner*.

Grundforløb

I musikkundskab møder eleven musik fra forskellige tider, kulturer og stilarter i den første del af forløbet. For mange er denne måde at forholde sig reflekterende til musik på ganske ny og måske overraskende. Det er derfor vigtigt fra starten at gøre dem bevidste om forskellige lyttepositioner og brug af musik:

- **Adspredt lytten** - hvor man kun delvist hører efter, mens man laver alt muligt andet
- **Disciplinerende lytten** – hvor musikken kombineres med en fysisk aktivitet i mere eller mindre faste mønstre fx i forbindelse med dans, arbejde, gymnastik, march, motionscentre
- **Associerende lytten** – hvor man mindes oplevelser fra livet eller film, stemninger som fremkalder erindringer om bestemte situationer eller skaber billeder og handlingsforløb
- **Empatisk, følelsesmæssig lytten** – hvor man lader musikken afspejle/påvirke vores følelser (glæde, sorg, vemod, længsel osv.)
- **Analyserende lytten** – hvor man prøver at fastholde en opmærksomhed om musikkens forskellige parametre.

Disse lyttepositioner knytter sig ikke nødvendigvis til nogen bestemt musikalsk genre, så en hvilken som helst musik, beskrevet under fagets kernestof, kan inddrages til belysning og diskussion. Den nok mest fremmede tilgang vil være den analyserende lytten. Da det bl.a. er den analyserende beskæftigelse, der legitimerer den almene studieforberedende side af faget, må eleverne blive fortrolige med og kunne anvende grundlæggende fagterminologi inden for musikkens parametre: melodi, harmoni, rytme/tid, dynamik/volumen, sound/timbre, form. Der stilles ikke krav om, at eleverne skal kunne anvende en nodegengivelse i en analysesammenhæng og derfor lægges hovedvægten på en sproglig gengivelse af en auditiv oplevelse. Hørelæren og musikudøvelsen vil med fordel kunne inddrages i den analytiske tilgang.

For at eleverne kan blive fortrolige med begreber og metoder fra musiklære, hørelære og musikteori er det hensigtsmæssigt at undervisningen hele tiden er en vekslen mellem ny information og afprøvning af denne i forhold til den klingende musik. At arbejde i grupper med besvarelse af en given, afgrænset opgave med henblik på fremlægning, er en god pædagogisk øvelse – alle grupper arbejder med samme musikstykke, men med hver deres tilgang. I en analyse af fx en kortere baroksats af Vivaldi, Bach eller et rocknummer af Ole Kristiansen, kan nogle arbejde med instrumentationen, nogle med dynamikken, nogle med formen. Og endelig kan andre forlade lokalet og opsøge information på biblioteket/nettet om tidens arkitektur, billeder, centrale komponister, styreform, musikalske formtyper osv. Ethvert musikstykke vil kaste en række delemner af sig og selv om man på dette niveau ikke kan forvente uddybende fremlæggelser, så er processen og erfaringerne vigtige, når eleverne senere i forløbet selv skal arbejde projektorienteret. En anden pædagogisk indfaldsvinkel, der er med til at skærpe elevernes lyttebevidsthed, er sammenligningen af to forskellige indspilninger (fortolkning) af samme stykke musik. Genren og stilen er underordnet og eleverne vil blive bragt i en position, hvor de med fagterminologien (fx musikkens parametre) skal kunne redegøre for forskelle og ligheder, som fx tempo, dynamik, instrumentation og frasering.

Særligt studeret musikemne

Efter at eleverne i grundforløbet har mødt musik fra forskellige historiske perioder, forskellige kulturer, forskellige genrer, forskellige analytiske indfaldsvinkler m.m. vælger holdet i samråd med læreren at arbejde fokuseret med et musikemne. Eller emnet kan rette sig imod en bestemt historisk periode eller genre.

Forløbet kan organiseres på forskellig vis.

Det er meningen, at eleverne, enten hele klassen eller gruppevis, over en tid arbejder fokuseret på et bestemt forhold ved hjælp af de faglige redskaber, de har tilegnet sig i musikkundskab. Kan emnet indgå i et samarbejde med andre fag er det en spændende udfordring. Læreren bør ikke acceptere emner med for spinkelt et baggrundsmateriale og analysetilgang. De fleste større emner er i dag efterhånden lærebogsbeskrevet og ellers kan en fornuftig netsøgningsanvisning også sikre lødigheden. Når emnet er valgt, og de enkelte grupper har valgt sig ind på underemner, bør læreren sikre sig at den kommende tids musikbeskæftigelse får et fornuftigt forløb - at holdet bliver orienteret om projektarbejdsformen, dvs. en mulig firetrinnsmodel med

- A. Lærerstyret information om emnet, analyseredskaber, søgningssteder, kildemateriale, faldgruber osv.
- B. Problemformuleringsarbejde i grupperne, hvor læreren hjælper til.
- C. Projektgruppearbejde med emnet, inklusiv skriftlig dokumentation. Her er læreren konsulent.
- D. Fremlæggelse for resten af klassen.

Emnet vælges i samarbejde med læreren

Det står læreren frit for, hvordan man ønsker at tilrettelægge projektarbejdet – som paraplyemne, eller som en række delemner. Hvis det fx organiseres som paraplyemne kan følgende forslag tjene som inspiration:

- Grønlandsk populærmusik (Sume, Ole Kristiansen)
- Sort amerikansk populærmusik (jazz, soul, hip hop, blues, funk, r+b m.m.)
- Musik for scenen (opera, operette, musical, revy)
- Musikken og ungdomsoprøret (Dylan, Beatles, Doors, Stones, Jefferson Airplane, Hendrix)
- Musik og billede (filmmusik, musikvideo, MTV)
- Wienerklassisk musik (Mozart, Haydn, Beethoven)
- Religiøs musik (grønlandsk trommesang, gregoriansk sang, messer, gospel, Frelsens Hær, buddhistisk munkesang)
- Barokmusik (Vivaldi, Bach, Händel m.fl)
- Musikken på Cuba (salsa, rumba, punto)
- Rock´n´ roll og ungdomskulturen
- Coverversioner (i et historisk perspektiv)
- Politisk musik (historisk synsvinkel)
- Musik og censur (freemuse.dk)
- Musikalske traditioner (brugen af fortiden i nutiden, den folkelige tradition)
- Nationalisme og musik
- Programmusik (historisk synsvinkel)

Forløbet bør afsluttes med gruppefremlæggelse ved hjælp af powerpoint eller lignende. Indholdet kan være centrale musikanalytiske pointer kombineret med historiske, og/eller kulturelle perspektiver og en litteraturliste.

Musikudøvelse

Nogle elever har været på efterskole, hvor sangen har en central placering i skolekulturen, mens andre har et særdeles begrænset kendskab til sangrepertoiret. Det bør der tages højde for ved tilrettelæggelsen - både at synge sange, man forudsætter kendte og sange som vil være nye for de fleste. Det er for mange elever nyt og grænseoverskridende at skulle synge, så i starten bør instruktionen være nænsom. Senere i forløbet kan man øge kravene og fokusere på intonation, klang, frasering, stilkendskab og udtryk.

I forbindelse med opvarmningsøvelser for både stemme og krop, er det en pædagogisk god idé at bringe oplysning om stemmedannelse på banen, så eleverne opnår kendskab til elementære sangteknikker inden for klassisk såvel som rytmisk sang. For de fleste vil stemmeopvarmning være en selvfølge efter kort tid.

Beskæftigelsen med den enstemmige sang forløber over hele skoleåret, men der er ingen grund til at holde sig tilbage med ret hurtigt at introducere flerstemmighed. At ”holde sin stemme” kan være vanskeligt og kræver mange gentagelser, men det er en musikalsk oplevelse, når det lykkes. For at flest muligt kan få glæde af sammenspillet, bør brugen af de grundlæggende instrumenter - percussion, bas, trommer, keyboard etc. - indføres successivt. Præsentationen af det enkelte

instrument kan med fordel knyttes sammen med indlæring af noder og rytmer, således at der opleves en flydende overgang mellem teori og sammenspil.

Man kan uden videre lave klasseundervisning i elementære rytmefigurer (beat, off-beat, metriske og rytmiske grundelementer), ved at tage udgangspunkt i det kropslige - finde en grundpuls og holde et tempo. For ofte er de rytmiske problemer af motorisk snarere end af musikalsk art. SDS-øvelser (Sang-Dans-Spil) kan være et pædagogisk værktøj til en kropslig forankring af diverse grooves, rockmønstre til 2+3 claves- mønstre. SDS-øvelserne er ofte hverken decideret instrumentale eller vokale. Den musik/de grooves, der opstår, frembringes gennem rytmer, som man fabrikere ved hjælp af lyde, stamp, klap, ting man slår på osv. Ikke desto mindre arbejder man med traditionelle begreber som enstemmighed og flerstemmighed, og gennem øvelserne optræner man desuden en forståelse for musiks opbygning i formled, for enstemmige og flerstemmige grooves, for breaks, rundgange, riffs, ostinater osv. De bliver på den måde bekendt med hvordan et stykke (primært rytmisk) musik kan bygges op, og ved navngivning og anvendelse af de forskellige musikalske fænomener erhverver eleverne en sproglig bevidstgørelse, de bl.a. kan genanvende, når de skal beskæftige sig med analyse af den (rytmiske) musik. Oplevelsen og erfaringen ved at anvende de musikalske fænomener på egen krop kan blive en vigtig del af indlæringen.

Det kan være motivationen til at arbejde videre med trommesættet og rockmusikken samt med latinamerikanske percussionfigurer på instrumenter som bongos, timbales, conga, trommer, claves, guiro, koklokke, maracas. Et sådan arbejde kan føre til enkle rytmiske numre i sig selv og være til inspiration for gruppesammenspil hen mod eksamen. Et stomp-nummer, et talekor eller en SDSkomposition kan være en mulighed.

Kan ovenstående praktiseres efter et rotationsprincip vil enkle latin- eller rocknumre kunne fortsætte i egentlig sammenspil, som også indfører breaks, fills og overgangsfigurer. Det er bydende nødvendigt at læreren fra starten opstiller ”spilleregler”, så instruktion og spilleri holdes klart adskilt. Lydniveauet kan blive betydeligt for alle parter, hvis aftalerne ikke holdes. Bassen er et oplagt begynderinstrument og en forudgående undervisning i, hvor tonerne ligger på gribebrættet, vil gøre selv begynderne selvhjulpne i løbet af ganske kort tid.

På keyboard kan alle lære opbygningen af de almindeligste akkordtyper, og det vil være muligt at udføre tætliggende akkorder, gerne med et rytmisk islæt.

Ofte vil der på musikholdet gå elever, som måske har gået på den lokale musikskole og som med nytte kan inddrages i instruktionen, men når den egentlige sammenspilstid går i gang, bør det ikke kun være talenterne, der sættes på trommer, bas og keyboard. Læreren må skabe rum for at de ”nyuddannede” også kommer til. Det er erfaringen, at eleverne med introduktionen får lyst til selv at øve videre med eller uden lærerens mellemkomst.

Når holdet er blevet fortroligt med indstudningsprocessen, har sunget og spillet et antal numre, evt. opført dem for et publikum, anbefales det, at eleverne i stigende grad selv tager ansvaret for indstudning og opførelse og dermed kommer ind i centrum af en række samarbejdskompetencer –individuelle ønsker over for gruppehensyn, konsekvensen af valg, æstetiske diskussioner osv.

Undervejs i processen bør man løbende overveje kvalitetsniveauet. Er det godt nok, eller kan det blive bedre...og hvordan gøres det bedre? Læreren kan komme med forslag, men det er også vigtigt, at eleverne inddrages, og ofte kan man her trække på klassens særlige musikalske talenter, der kan bidrage med instrumentale eller vokale instruktioner. Hvis det er muligt, kan holdet splittes op i mindre grupper, afhængigt af skolens lokalemuligheder. Hvis projektgrupperne og sammenspilsgrupperne er identiske, vil det være muligt at udnytte lokalerne optimalt ved at lade nogle arbejde med musikemnet (som ikke behøver at foregå i musiklokalet) og andre øve i grupper. En mulighed kan også være at faglæreren har fundet 5 velegnede sammenspilsnumre af overkommelig sværhedsgrad. De bliver først løseligt øvet med hele klassen, hvorpå de etablerede grupper bliver bedt om at vælge et af numrene (gerne sammenfald mellem flere grupper). Med sine

forslag ved læreren, at eleverne på et C-niveau og uden andre forudsætninger end dem undervisningen bidrager med, ville kunne præstere en rimelig fremførelse. Så slipper man for tidsrøvende smagsdiskussioner og også ofte helt urealistiske forslag ude i grupperne. Det vil også være muligt at arbejde med musikalske fremførelser, der ikke nødvendigvis knytter sig til det traditionelle musikgrej i lokalet, dvs. talekor, stompsnumre og SDS-kompositioner. Inddragelse af koreografiske elementer vil i nogle genrer støtte fremførelsen. Man kan også forestille sig fremførelser, der i nogen udstrækning inddrager it. Da gruppestørrelsen angives fra mindst 2 personer, vil det være muligt at arbejde i mindre grupper, men også med hele klassen. Hvis det sidste er tilfældet vil det være en god idé at udvide numrenes instrumentation (flere keyboards, to bassister, to trommeslagere, flere guitarister osv) og formforløb fx gennem breaks med SDS-indslag, percussionafsnit, rapafsnit, stomp, således at flere får mulighed for at udtrykke sig individuelt musikalsk.

I samarbejde med læreren kan holdet vælge at arbejde videre med et nummer, man tidligere har fremført ved eksempelvis en forårskoncert, eller indstudere et andet og nyt nummer. Da ensembleopgaven i sig selv kræver flere elevers medvirken, bør læreren tidligt i forløbet pointere, at valgene af ensemble-opgaver til eksamen vil kræve kompromisser. Den mundtlige prøve i musikudøvelse bør derfor forberedes i god tid, så eleverne sikres passende øvetid i timerne og evt. uden for skoletiden. Det er en mulighed at splitte klassen op i mindre grupper under fornuftig hensyntagen til musikalsk kunnen. Et nummer forstås meget bredt og kan eksempelvis være en improvisation, et talekor, en sats, et stompsforløb, en computerkomposition, en SDSopførelse med brug af krop og stemme, eller en mere traditionel gruppefremførelse som kopiversion. Ved grupper, der har vanskeligt ved at løfte opgaven hele vejen rundt, kan læreren i nødstilfælde hjælpe med som musiker.

Musikundervisningen skal etablere kontakt til det øvrige musikliv

Det er vigtigt, at eleverne oplever deres musikinteresse i et større perspektiv: musik som del af en forbrugskultur, som del af en kunstnerisk, professionel uddannelse, som del af et koncertmiljø, som en del af et mediebillede. I den udstrækning det er praktisk muligt bør der tages kontakt til lokale traditionsbærere, pladestudier, koncertsale, turnerende forestillinger, prøvearbejde med professionelle musikere m.m. Flere og flere musikere, enkeltpersoner, grupper og organisationer tilbyder skolebesøg.

4.3. Fagsprog

Undervisningen skal tilrettelægges, så eleverne gradvist opnår en sikkerhed i forståelse og brug af før-faglige, studietekniske begreber.

Læring kan opfattes som en progressiv og akkumulativ læringsproces, hvor det enkelte faglige begreb i undervisningen bygges ovenpå det foregående og danner en form for syntese med dette, hvorved der opstår en akkumuleret begrebsdannelse hos eleven. Dette betyder derfor at undervisningen skal tilrettelægges med både en gradvis taksonomisk progression i de enkelte forløb og temaer såvel som med en systematisk og logisk progression i udvikling af terminologi og fagsprog, ikke mindst af hensyn til svage elever, eller elever, der har undervisningsproget, som et andetsprog.

Undervisningen skal tilrettelægges således, at der arbejdes systematisk med udvikling af elevernes fagsprog og forståelse og anvendelse af fagets terminologi.

Der skal i undervisningen arbejdes systematisk og progressivt med at opbygge elevernes fortrolighed med før-faglige begreber (*resume, argumentere, redegøre, analysere*).

Ofte forudsætter undervisere, at disse udtryk og deres definition er velkendte for eleverne, idet det er hyppigt forekommende ord, der har en form for "almen karakter". Dette er imidlertid langt fra tilfældet – heller ikke for elever, der undervises på deres modersmål – og manglende fortrolighed med disse begrebers indhold vil ofte være bremsende for de studerendes forståelse og læring. Det gælder i højere grad for elever fra familier uden studietraditioner og i endnu højere grad for elever, der undervises på et sprog, der ikke er deres modersmål. Læreren skal derfor i sin undervisning være bevidst om, hvorvidt eleverne forstår betydningen af disse før-faglige begreber, før de benyttes i klassen, så underviserne ikke koncentrerer sig om at forklare avancerede men nødvendige faglige grundbegreber ved hjælp af – for eleverne ukendte - "simple" før-faglige begreber, med fare for at efterlade eleverne med en "halv forståelse" eller med mangler i deres faglige begrebsdannelse. Det skal her understreges, at avancerede og nødvendig faglige grundbegreber, sagtens kan forklares ved brug af mere enkle ord og formuleringer, uden at det derved går ud over den dybere forståelse af grundbegreberne.

I undervisningen arbejdes der med registrerende, analyserende og fortolkende lytning. Dette vil i starten tage udgangspunkt i elevernes egen oplevelsesorienterede sprogverden, som siden oversættes til fagets terminologi. I diskussionen af musikalske udsagn er det hensigten, at eleverne lærer at forholde sig til og argumentere for såvel det hørte som det udførte.

Som eksempel på fagsprog kan nævnes: takt, rytme, amplitude, volumen, melodi etc.

4.4. Samspil med andre fag

Undervisningen skal tilrettelægges, så der i perioder arbejdes tværfagligt og drages paralleller til andre fags vidensområder.

Faget giver sammenhæng i elevens selv- og omverdensforståelse og er, hvor det er muligt, med til at skabe forbindelse mellem skolens øvrige fag, idet musikfaget integrerer elementer fra det humanistiske, det naturvidenskabelige og det samfundsvidenskabelige hovedområde.

Musikfaget er omfattet af de generelle krav om samspil mellem fagene.

De kunstneriske fag i en undervisningssammenhæng bidrager med både en teoretisk-analytisk og en praktisk-produktiv dimension, som er med til at udvide de erkendelsesmæssige potentialer hos eleverne, og de tilføjer en kunstnerisk-eksperimenterende og kreativ side, som spiller sammen med og inspirerer både naturvidenskabelig og samfundsvidenskabelig kompetenceudvikling og tænkning.

De kunstneriske fag er således med til at udvide elevernes omverdensforståelse til at kunne omfatte både en fysisk, målelig, naturvidenskabelig, "objektiv" og en fikcionaliseret, fortolket, æstetisk, "subjektiv" tilgang til omverdenen og de kunstneriske fag kan indgå i samarbejdet med andre fag på flere måder:

De kunstneriske fag kan indgå med en praktisk-produktiv dimension i forbindelse med projekter, hvor en del af samarbejdet indebærer, at eleverne skal udføre eller lave en konkret præstation eller et produkt.

De kunstneriske fag kan samarbejde med alle fagområder, idet de kunstneriske fag indeholder såvel en innovativ-kreativ side som en analytisk-historisk side.

De kunstneriske fag kan indgå i samarbejde omkring temadage og studierejser, hvor de vil kunne bidrage med både den analytisk-historiske dimension, den kulturelle dimension og med den kreativt-produktive dimension.

Efterfølgende angives en række eksempler på flerfaglige ideer. De er blot angivet som overskrifter og enkelte stikord. Det er den enkelte musiklærers ansvar at sørge for at både kernestof og supplerende stof er repræsenteret, svarende til det niveau faget medvirker med.

- Grønlandsk populærmusik og teknologisk udvikling (mellem fx musik, fysik, dansk, grønlandsk)
- Ungdomsbevægelser og subkulturer (mellem fx musik, engelsk, samfundsfag, historie, dansk og idræt).
- Afroamerikansk kultur (mellem fx musik, engelsk, samfundsfag, historie og idræt).
- Religiøs musik (mellem fx musik, grønlandsk, religion og filosofi).
- Musik i middelalder og renaissance (mellem fx musik, historie, engelsk, dansk, religion og idræt).
- Musik og medier (mellem fx musik, mediefag, samfundsfag, dansk og psykologi).
- Cubansk musik (mellem fx musik, geografi, historie, idræt, samfundsfag, religion, spansk og engelsk).
- Lydbølger (mellem fx musik, fysik og matematik).
- Rusmidler (mellem fx musik, biologi og kemi).
- Kroppen og stemmen (mellem fx musik, idræt og dramatik).
- Det digitale og det analoge (mellem fx musik, matematik og fysik).
- Filmmusik (mellem musik og mediefag)
- Musik og censur, musik og politik (mellem fx musik, samfundsfag, religion og historie)
- Grunge som musik, kultur og identitet (mellem fx musik, samfundsfag)
- Tid (mellem fx musik, fysik, matematik, biologi, historie, geografi, idræt, filosofi, drama, billedkunst, mediefag og sprogfagene)
- ”Lange linjer”- et stilhistorisk forløb (mellem fx musik, historie, dansk, billedkunst, drama)
- Musik for scenen – opera, operette, musical, revy (sammen med drama)
- Kroppen og stemmen (mellem fx musik, idræt og drama)
- Det digitale og det analoge (mellem fx musik, matematik og fysik)
- Musik og køn (musik, filosofi, grønlandsk, dansk, historie)
-

5. Evaluering

5.1. Løbende evaluering

Evalueringen gennemføres på grundlag af fagets opstillede læringsmål for undervisningen i musikkundskab, og der gøres brug af mindre test undervejs. Det skal sikres, at eleven er orienteret

om sit faglige standpunkt. Evaluering af musikfagets udøvende side indebærer en løbende vurdering og forbedring af den musikalske præstation. Denne evaluering inddrager samtidig fagets særlige kunstneriske og æstetiske dimension. I bedømmelsen af elevens standpunkt vægtes den praktiske og den teoretiske side af faget lige.

I musikudøvelse ligger der i sagens natur altid refleksion i handling, idet den musikalske frembringelse hele tiden er hørbar og derved hele tiden er underlagt korrektion, enten via læreren eller eleven selv. De fleste kan høre, når det lyder forkert, men de er ikke altid i stand til at bruge de faglige og musikermæssige redskaber, der skal til for at gøre det bedre. I denne løbende evaluering bør læreren anvise vejen ad hvilken, evt. ved selv at vise den med stemme eller instrument (musikalsk mesterlære). Denne proces består ofte i en efterprøvning på stedet.

I forbindelse med eksempelvis musiklære og hørelære bør læreren hele tiden sikre sig, at det indlærte er forstået både med intellekt og øre. Hvis man eksempelvis ønsker, at holdet skal lære noder, er små opgaver en god idé. En måde at teste rigtigheden på er ved at udføre nodebilledet som melodi eller rytme sammen med eleverne. Her vil interaktive computerprogrammer også være en pædagogisk mulighed, idet de fleste programmer er sådan indrettet, at eleven med det samme får feed-back dvs. evalueret sit forslag til løsning.

I musikkundskab, hvor også mange nye musikfaglige begreber bringes i anvendelse, kan det anbefales, at faglæreren laver små test, der sikrer, at det lærte er forstået med henblik på, at eleven kan udvikle sig videre i faget.

Da evaluering går begge veje, bør der også skabes rum for, at eleverne kan evaluere undervisningen med henblik på ændring af niveau, tempo, progression, pædagogik osv.

5.2. Prøveform

Ny karakterskala

Nedenfor gives tre eksempler på en beskrivelse af karakteren A, C og E efter den nye karakterskala.

		Musik C-niveau
Karakter		Vejledende beskrivelse
A	Gives for den fremragende den præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.	Helhedsindtrykket er at eleven overbevisende, kan udtrykke sig i og om musik. Eventuelle mangler og småfejl ændrer ikke ved helhedsindtrykket. Præstationen i musikkundskab og musikudøvelse kan være på forskellige niveauer uden at det ændrer ved helhedsvurderingen.
C	Gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.	Helhedsindtrykket er at eleven er god til at udtrykke sig i og om musik, men flere mangler og fejl forekommer. Præstationen i musikkundskab og musikudøvelse kan være på forskellige niveauer uden at det ændrer ved helhedsvurderingen

E	Gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af læringsmålene i faget.	Helhedsindtrykket er at eleven udtrykker sig usikkert i og om musik. Præstationen er mangelfuld, men dog acceptabel. Præstationen i musikkundskab og musikudøvelse kan være på forskellige niveauer uden at det ændrer ved helhedsvurderingen
---	--	---

Bedømmelsen af elevens præstation skal ses i relation til det opstillede faglige mål i læreplanen.

Undervisningsbeskrivelse

Mod afslutningen af et holds undervisningsforløb sammenskrives undervisningsbeskrivelsen som en revideret og realiseret udgave af studieplanen. Undervisningsbeskrivelsen lægger sig formulerings- og indholdsmæssigt tæt op ad læreplanens kernestof og faglige mål. Derfor må beskrivelsen indeholde oplysning om musikemne/-projekt/forløb, hvilke musikstykker klassen har arbejdet med, hvilke lærebøger, der har været anvendt samt hvilke kontakter man har haft med det øvrige musikliv undervejs. I musikudøvelse angives hvilke én- og flerstemmige sange samt instrumentalsatser man har arbejder med i timerne.

Musikfaget på C-niveau er ikke et prøvefag, hvorfor der gives terminskarakterer og en årskarakter.

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang elevens bidrag i undervisningen lever op til læringsmålene, der er angivet i stk. XXXX. Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af elevens samlede indsats, opnåede færdigheder og kompetencer.